

REVISTA ORĂȘTIEI

ABONAMENTELE:

Pe 1 an 3 fl.; pe 1/2 an 1 fl. 50 cr.; pe 4 luni 1 fl.
Pentru România și străinătate 10 fr. la an.
Manuscrise nu se înapoiază. — Scrisori nefrancate
nu se primesc.
Abonamentele se plătesc înainte.

Apare în fiecare Sâmbătă

EDITORIAL FOII

Aurel Popovici-Barcianu, director.

PROPRIETATEA

Institutului tipografic „Minerva” în Orăștie.

INSERTIUNILE:

Un șir garmond prima-dată 7 cr., a 2-a oară
5 cr., a 3-a oară 3 cr. și timbru de 30 cr.
Atât banii de abonament cât și pentru inserțiuni, sînt
a se trimite la adresa: „Minerva” Institut tipografic
în Orăștie (Szászváros).

Andreiu Baron de Șaguna.

Se apropie ziua sîrbărilor evlavioase ce
biserica gr.-or. română arangiază întru adu-
cere aminte de marele seu Arhiepiscop Andreiu
Șaguna.

Arhiepiscopii azi în viață, au început darea
de circulare către clerul și poporul lor cre-
dincios, pentru a sîrba cu cuviință împlinirea
unui pătrar de veac dela dureroasa pierdere
a marelui metropolit.

Congresul național bisericesc și sinoadele,
au hotărît, că de vreme-ce 16/28 Iunie, ade-
vărata zi a împlinirii celor 25 de ani, cade
Marția, pentru-ca poporul să poată mai ușor
lua parte la sîrbare: *sîrbarea se se fie cu 2
zile mai înainte, Duminecă în 14/26 Iunie.*

Exc. Sa Metropolitul Miron Romanul
publică în „Telegraful Român”, ear' Episco-
pul I. Mețianu al Aradului în foaia die-
cesei sale „Biserica și școala” călduroase
circulare, ca clerul și poporul credincios
să se adune, cu învățătorii și școlarii,
cu mic și mare, la biserică în Dumineca
din 14/26 Iunie, făcînd parastas pentru
odichna sufletului neuitatului arhiepiscop și
ținînd cuvîntări potrivite, prin cari să arete
însemnătatea și marea lucrării lui.

În provincie cu atât se sfîrșește sîrbarea.
În Sibiu însă, ea se urmează: Luni Româ-
nimea se adună la un „Matinee”, unde pro-
fesorul Dr. D. P. Barcianu va rosti o cu-
vîntare comemorativă, frumoasă și instructivă,
așa cum d-sa știe să rostească!

Ear' Marți în 16/28, va fi marea sîrbare
în biserică din Rășinari și la mormîntul lui
Șaguna de lângă acea biserică. Aci vor lua
parte credincioși din toate părțile adunați, in-
teligenți și popor.

Vrednică e memoria lui Șaguna, ca pe
cât se poate mai măreață să fie manifestarea
credincioșilor gr.-or. în jurul mormîntului lui.

Un bun gând au avut în privința aceasta
învățătorii gr.-or. români dela școala noastră
capitală din Orăștie, despre cum să iee parte

la aceste sîrbări învățătorimea gr.-or. din
Ardeal, ca corporațiune de sine.

Dinșii adresează către toți domni învăță-
tori următorul *Apel*, pe care rugăm și noi
să-l asculte și urmeze, nu 2—3, ci *seci* de
învățători din fiecare protopopiat și fără a
mai aștepta doară invitări speciale, și fără
a se gândi mult asupra lucrului. Eată apelul:

Stimați Colegi!

În vederea sîrbărilor pie ce se aran-
gează de 16/28 Iunie c. în Archidie-
cesă, pentru a reîmprospeta în memoria
generației de azi figura și istoria fap-
telor *Marelui Andreiu*, Părintele școalei
române, și a-i aduce prinosul convenit
de recunoștință la împlinirea alor 25
de ani dela pierderea lui cea prea du-
reroasă nu numai pentru fiii bisericii
gr.-or. ci și mai mult pentru noi soldații
credincioși ai școalei române, — și în
vederea faptului că inima acestor sîr-
bări va fi Sibiul, respective *Reșinariul*,
unde vor fi reprezentate toate corpora-
țiunile bisericești, — Vă rugăm, dlor
colegi, să binevoiți a face propagandă
pentru ideea, *ca și corpul nostru în-
vățătoresc să fie reprezentat în chip cât
se poate de demn*, precum poziția însem-
nată ce el o ocupă în organismul bisericii,
o recere, și anume: *ca cel puțin doi inși
din fiecare protopopiat, să meargă pe
15/27 Iunie la Sibiu, spre a fi pe
mîne-zi, în 16/28, la festivitățile din
Reșinari!*

Dacă tot protopopiatul va fi repre-
sentat prin cel puțin doi învățători, cor-
pul nostru învățătoresc își va fi adus
nu numai tributul seu de recunoștință
memoriei Marelui Șaguna în vrednic
chip, dar' va fi dat prin aceasta și un
semn de viață, de conștiință de sine,
de maturitatea ce 'i-s'a tras la îndoială,
prin care va storce respectul și lauda
tuturor celor-ce vor vedea și afla aceasta.

Atîta teren de mișcare ne-a mai
rîmas, d-lor învățători, și nou: să dăm

semne de viață cel puțin la ocazii atît
de solemne!

Adresându-ne către D-Voastră, dlor
colegi, cu această idee, avem cea mai
bună nădejde că veți stărui ca negreșit,
cât mai mulți, din fiecare tract să vină
la Sibiu respective Rășinari.

Binevoiți a Vă pune în înțelegere
grabnică unii cu alții în tract, căci acest
lucru realizat, ne va face tuturor onoare!

Ia revedere în Sibiu!

Orăștie, 3/15 Iunie 1898.

Învățătorii dela Școala capitală română gr.-or. din Orăștie:

Constantin Baicu Ioan Branga
Dumitru Mosora

Lume întoarsă...

Pe când scriam articolul nostru de
sub această titlă în numărul trecut,
nu știam încă un lucru, care și el do-
vedește, că azi, la sfîrșitul veacului nos-
tru zis «al luminilor», chiar și prin
creerii muscălești trec gînduri mai li-
berale, mai umane, mai puțin răpitoare,
față de popoarele supuse țerii, decât
prin cei ai guvernelor ungurești!

Eată într'adevăr ce cetim în ziarele
române din București primite Dumineca
trecută:

*Din Chișinău-Basarabia, ni-se scrie,
că în urma unui ucaș (porunci) împê-
rărești, censura din Odesa a îngăduit
introducerea de cărți române, (ceea-ce
până aci nu era iertat).*

*În urma acestei știri, mai multe
comande de cărți de școală, s'au făcut
la librăriile din Iași.*

Ear' la noi în Ungaria în loc ca
stările, de azi să meargă spre mai bine,
precum stările de azi din Rusia să vede
că pornesc spre mai bine, — chiar din

contră, guvernele ungurești suprimă,
stîng cât pot făcliile de lumină dintre
popoarele nemaghiare!

Arhiepiscopii români în luptă.

Am pomenit, pe scurt, în numărul trecut,
despre faptul îmbucurător că arhiepiscopii ro-
mâni și uniți și neuniți, alătura au sărit în
luptă contra jugului de... argint, ce se pune
preoșimii noastre prin legea despre *întregirea
plăților preoșesti*.

Eată azi pe scurt, ce au vorbit arhiepiscopii
români Dr. V. Mihalyi în numele bisericii
gr.-cat., și I. Mețianu în al bisericii gr.-or.
(Metropolitul Miron fiind bolnav și însarci-
nându-l pe dînsul cu apărarea drepturilor
bisericii în înalta cameră a magnaților).

Exc. Sa Metropolitul *Mihályi* dela Blaj,
în numele seu individual (de ce?), a declarat
că nu primește legea, zicînd între altele:

Cînd îmi iau voe a vorbi la proiectul de
lege, ce se află pe tapet, o fac ca să-mi
motivez votul. Ca Arhiepiscop, Metropolit
al provinciei bisericești gr.-cat. de Alba-Iulia și
Făgăraș, mă restrîng numai la acele puncte
ale proiectului, cari trebuiesc considerate în
interesul acestei biserici.

Cînd declar umilit, că în virtutea posi-
țiunii mele, nu primesc acest proiect de lege,
trebuie să spun și aceea, că dau expresiune
numai vederii mele individuale.

Relativ la întregirea venitelor preoșesti
din bisericile catolice, acest proiect de lege
declară, că acea întregire este acum numai
sub regulare, și promite, că până nu se va
sîvîrși această regulare, legislațiunea va lua
în budget o sumă separată, din care să se
întregească venitele acelor dintre acei preoști,
cari se află în stări materiale mai neprincioase.
Așadar' ce va întregi înaltul guvern? Ce fel
de congruă, ce fel de dotațiune voește să
facă guvernul ungar prin acest proiect de
lege, îndeosebi prin §-ul 1 din acela și deo-
sebit cu privire la biserica greco-catolică? Sau
doară vrea să întregească congrua de 315 fl.,
ce a fost până acum în Ungaria, asigurînd
pe aceia, cari nu au încă venit de 315 fl.,
că le-o întregește până la 315? Cu toate
acestea puterea disciplinară a domnului mi-

FOIȚA „REVISTEI ORĂȘTIEI”

In visurile mele...

In visurile mele

Adese te ivești,

Și-atunci ca și aevea

Lung, galeș mă privești.

De mine te apropii

Pe brațul meu te pui

Și ochiul tîu îmi spune

Ce tu nu vrei să-mi spui.

Eu uit necazul vîieții,

Te strîng la pieptul meu

Desmerd frumoasa-ți față

Și te sărut mereu.

Ahl câtă mîngăiere

Găsești chiar într'un vis

Cînd drumul pîn' la mîndra

De soarte 'ți-e închis...

Panorama luării Griviței.

Am pomenit pe scurt în nrul trecut, că
M. Sa Regele Carol al României, a arîtat do-
rința de-a se eternisa marea vitejie a arma-
tei române la Smîrdan, prin pregătirea unui
tablou (chip) măiestru, și că s'au și făcut pașii
de lipsă pentru îndeplinirea acestei înalte și
frumoase dorințe.

M. Sa Regele a venit la arîtarea dorinței
din privilegiul vizitării marelui panorame ce s'a
dat vederii obștești la București săptămînile
trecute sub numele de „Panorama Griviței”!

Ca și cetitorii „Revistei” să-și poată face
o icoană macar în gînd despre ceea-ce fe-
riciții Bucureșteni pot să vadă bine și fru-
mos, spre înălțarea sufletului lor românesc
și a mîndriei lor de neam, — dăm în cele
următoare, după „Drapelul”, descrierea numi-
tei panorame. Eată-o pe scurt:

Marea panoramă a Griviței e construită
pe strada Colțea, alături de primăria Capita-
lei (București).

Este un singur tablou circular (întins în
cerc) cât ține clădirea de jur împrejur, pe
care îl privești cu ochii liberi sau cu ochia-
nul de pe o ridicătură în mijlocul teatrului
luptei.

Acest tablou ne pune naintea ochilor de-
sîvîrșit de bine cel din urmă și greu asalt
dat la 30 August, orele șese și jum. seara,
asupra redutei Nr. 1 Grivița, de către tru-
pele divisei a patra română și două com-
panii rusești.

De pe platformă vezi pe întăiul plan trupe
din regimentul 14 de *Dorobanți*, luptându-se
cu mare vitejie! Soldații străbat în redută
parte peste parapete, parte prin zid, prin des-
chizătura unui tun!

Mai la stînga vezi trupele cari năvălesc
peste parapet în redută: sunt părți din ba-
talionul al doilea de *Venători*, cu maiorul
Candiano-Popescu, și trupe din regimentul
16 de *Dorobanți*, cu căpitanul Negoescu. Că-
pitanul Codrescu care conducea batalionul I.
din acest regiment la asalt, cade rînit de
moarte în fața parapetului!

Alătura și în dreapta venătorilor, o com-
panie din regimentul 5 de infanterie, cu că-
pitanul Pruncu pătrunde în redută! Căpitanul
Romano din acest regiment, în fruntea com-
paniei sale, a murit de un glonț în cap!

Lupta este crîncenă. Și Românii și Turci
se bat cu desnădăjduire. Numai după-ce ră-
mășița trupelor române a sosit în ajutor, s'a
putut sdrobi împotrivirea îndărjită a Turci-
lor, cari încep a fugi îngrozii peste parapet,

prin porumb (cucuruz), îndreptându-se spre
reduta Nr. 2, ce se vede la stînga, mai în
depărtare.

În redută și pe parapete oameni morți,
trîntiți cu fața în sus, sîngele curge șiroaie
din rînilor lor. Pe jos sfîrîmături de obuse
(gloanțe de tun ce se aprind și se sparg),
de arme, iatagane, fesuri, căciuli, linguri, bi-
doane, străchini sparte, țingiri, roți rupte, puști
aruncate cât colo, cari toate-toate îți fac im-
presia că te afli chiar la locul îngrozitorului
măcel, la locul „*botesului de sînge*” al vite-
zei române armate.

În rîndul al doilea, pe de-asupra acestor
grupuri de luptători, se vede mai în depăr-
tare satul Grivița și mai la fund pe înălți-
mea acoperită de vii, bateria (tunarii) divisei
a patra, așezată acolo încă din ziua de 26
August.

Mai la stînga este o ceată de călăreți cu
drapel (steag). Această ceată este aceea, în
mijlocul căreia e comandantul armatei ruso-
române, M. S. *Domnitorul Carol* cu suita și
escorta sa, venind în galop dinspre Grivița,
unde fusese să vadă trupele respinse cu mari
perderi la întăiele atacuri.

Pe al doilea plan în fața redutei un grup
de călăreți cu fanion roșu, reprezintă pe co-

nistru de culte și instrucțiune, din §-ii 7, 8 și 9 ai proiectului, pe temeiul că §-ii 1 și 2 se pun acolo în parantesă, se manifestă în formă de lege și asupra preoților nostri tocmai așa, ca și când prin proiectul acesta de lege s'ar asigura și preoților gr.-cat. un minimum de 1600 coroane la an!

Aruncându-i apoi guvernului detragerea »mille împărătești« și împărțirea ei prin ministru cui lui îi place, pe unii spriginindu-i pe alții apăsându-i, Exc. Sa urmează:

Mă rog de iertare, o astfel de purcedere lovește în drepturile bisericești, și pentru aceea mărturisesc, că puterea disciplinară dată înaltului guvern în §-ii 7, 8 și 9, este degradarea bisericii, întrucât pe servitorii bisericii îi pune sub două feluri de autorități disciplinare! Eu având deci în vedere scăderea proiectului de lege, că nu determină un anumit minimum, cu care voesc să întregească congrua preoților greco-catolici; că supune pe preotul gr.-cat. unei noue autorități disciplinare; și că acest proiect de lege stă în contrast cu §-ul 24 al art. de lege L.III. din 1868, care zice, că formarea de comune noue bisericești și de adunări bisericești, schimbarea bisericilor filiale în biserici matre, etc. se ține de drepturile numai a confesiunilor; după-ce în acest proiect de lege vedă restrinsă această jurisdicțiune a bisericilor: nu pot primi acest proiect de lege ca basă la desbaterea specială.

*

Prea Sfinția Sa Episcopul Mețianu dela Arad a zis între altele:

După cât am cuprins eu acea lege, statul vrea îmbunătățirea plății preoților dela parochiile mai slabe, pentru două cuvinte: unul că și preoțimea face multe slujbe bune statului, mai ales prin cultura și morala ce o dă cetățenilor, și așa și statul se vede dator a o ajuta în lipsele ei, pentru a-și putea împlini tot cu mai mult zel înalta ei chemare, al doilea pentru-că prin introducerea legilor politice-bisericești, luându-se preoțimii o însemnată parte din venitele ei, este drept, ca și statul să-i răscumpere macar în parte, acele perderi.

Purcedând din aceste motive, statul ar avea datorința, a face fără nici o restrângere îmbunătățirea plății preoțimii, și bisericile i-ar fi recunoscătoare.

După-ce însă, precum se vede din planul de lege din vorbă, statul are de gând a și împlini acea datorință, numai pe lângă unele restrângeri și amestecuri păgubitoare în dreptul bisericilor, ear' acel drept este mult mai prețios tuturor bisericilor, decât să-l jertfească, nu pentru o îmbunătățire mică, pusă în vedere, dar' nici pentru una cât de mare. Pe lângă restrîngerile puse în plan, biserica gr.-or. română, ori-cât de săracă, nu va putea primi acel ajutor, și cred că cu atât mai puțin îl vor primi alte biserici mai avute.

Prin planul de sub întrebare, i-se dă guvernului amestec și dreptul de a hotărî însuși, câtă întregire să capete unul ori alt preot, folosind oficiile bisericești numai de

mijloc la procurarea datelor și la împărțirea întregirii, pe când dreptul neatrînat al bisericilor cere, ca toată suma de ajutorare să se dea mai marilor bisericești pentru împărțire.

Dar' și mai bine să arată amestecul statului în dreptul bisericilor, din §-ii 7, 8 și 9 ai proiectului, prin cari preoții se expun bunului plac al tuturor celor-ce ar voi a-i denunța (a-i pîrî).

Să zice în acei paragrafi, că dacă careva preot ar veni dat în judecata bisericii, pentru purtări »nemorale« ori »contrare statului«, chiar și dacă căpetenia bisericească nu l-ar afla vinovat, el tot își pierde dreptul la ajutor, decumva judecata bisericească n'ar mulțami pe ministrul Prin aceasta statul își ia dreptul de a suprajudeca judecățile căpeteniilor bisericești! Prin aceasta se dă totodată cel mai dureros vot de neîncredere căpeteniilor bisericești, și mai ales Episcopilor; ear' preoții se expun voii tuturor denunțatorilor, cari nu arare-ori »pirăsc« pe preoți numai de niște stări personale încordate.

Chiar și numai din cele până aici invederează deajuns amestecul statului în dreptul neatrînat al bisericilor, și dacă vom cerca ce se îmbie în schimb bisericilor pentru acele mari jertfe cerute dela ele, vom afla o prea neînsemnată răscumpirare dată preoților dela parochiile mai slabe, prin întregirea plății până la 600 fl. celor cu 8 clase și până la 300 fl. celor cu mai puține clase. Deși nu pot înțelege, care ar fi adevăratul îndemn ca preoții cei cu 8 clase gimnaziale, să capete dublu, ca cei cu numai 6 ori 7 clase: trebuie să spun că această măsură după mine nedreaptă, atinge mai ales pe preoțimea gr.-or. română, dintre care mare parte are numai 6 și 7 gimnaziale: dar' totodată trebuie să adaug, că la aceasta nu poartă vina numai acea preoțime, nici biserica, ci și însuși statul, carele n'a dat voe confesiunii noastre gr.-or. române, nici pe banii ei proprii a înființa gimnaziul confesional, unde tinerimea ar putea învăța cu cheltueli mai mici, ca în cele străine, așa că confesiunea gr.-or. română din patrie cu peste un milion și jumătate de suflete, abia are un singur gimnaziu cu 8 clase, pe când alte confesiuni, cu asemenea număr de suflete, au poate și 10 gimnazii.

Bisericile cu drept cuvânt pot cere, ca ajutorul ce-l dă statul, să-l pună la îndemână lor, pentru-ca ele să-l împartă după lipsele și meritele preoților, având a da guvernului numai o socoteală despre împărțire! Aceasta este dorința bisericii mele, și numai felul acesta ar mulțami atât pe preoți cât și pe credincioși. Biserica mea deși săracă, totuși n'ar putea primi nici un fel de ajutor, ori-cât de însemnat, prin care s'ar tinde la călcarea celor mai temeinice drepturi, ale ei!

Pentru aceste cuvinte nu primesc planul de sub pertractare, nici în general: ci propun respingerea lui cu îndrumarea d-lui Ministru de culte să facă alt plan ascultând biserica gr.-or. română și ținând samă de drepturile acestei biserici!

Ce însămnă?..

mandantul divisei a patra, colonel Alexandru Anghelescu, cu statul seu major.

Mai înapoi se vede bateria (de tunuri) dela Movilă, care încetase cu tragerea, ear' la stânga acesteia stau liniile de rezervă ale divisei a patra.

Puțin mai spre stânga între redute, se vede batalionul 3 de vânători sub comanda maiorului Schelet, respingând, cu ajutorul bateriei călărețe din regimentul 3 de artilerie o coloană inamică, care alerga să vie în ajutorul redutei Nr. 1 la Grivița, care cădea!

Mai la stânga se urcă la asaltul acestei redute, companiile rusești din regimentul 17 Archangelorod.

Aceasta este, în schițare, descrierea tabloului circular, lucrat în pictură.

Studiile pentru pregătirea acestui mare tablou, s'au făcut la fața locului, de pictorii Putz, Krieger și Frosch, sub conducerea generalului Herkt, pictori din Mînich.

Tabloul este vrednic de văzut, în el fiind zugrăvită lăpădarea de sine și vitejia armatei române, care a vîrsat șiroaie de sânge pentru a reda strămoșasca glorie și neatrînare Țerii-Românești!

Măndrul tablou-panoramă, stă și în zilele acestea încă spre vedere, mii și mii de vizitatori grăbind să-l vadă. »Drapelul« propune să-l cerceteze elevii tuturor școalelor din capitală, precum și regimentele de soldați, ca să vadă și ei chipul vitejiei soldatului român dela 1877—78!

Foile cele dușmane Românilor, în-deosebi cele ungurești, îl ocărau rău pe bravul baron, — prin ce l'au ridicat însă și mai mult în ochii lumii celei iubitoare de adevăr! Căci pe cine Ungurii injură, se știi, fără să mai cercetezi, că e un om ce apără o cauză dreaptă, cinstită!

Toate foile românești, și dela noi și din Țară, l'au slăvit pe baronul Vasilco când a tras Ungurilor chiar în Pesta fumul pe sub nas, ear' acum din privilegiul distincției ce i-a făcut viitorul Împărat, de nou se ocupă de dînsul și cu dînsul în legătură, de spriginul ce dă luptei naționale.

„Lăudați“...

Prin foile ungurești am cetit zilele acestea un articol, în care un bărbat oare-care a lor se tânguia asupra faptului, că afurisita de »Ligă« valahă nu se astîmpără, ci acum a pornit să împrăștie ocări asupra Ungurilor prin țările culte ale Europei, prin rostul unor bărbați culți străini informați și dobândiți să ție conferențe asupra Românilor. Și se înșire un pomelnic întreg de conferențe ținute sau de scrieri eșite contra Ungurilor, care toate îi ustură rău.

Să poate să fie ceva »de vină« și Liga în mișcarea asta, dar' domni maghiari ar face mai bine de ar recunoaște, că acei bărbați, cei mai mulți, se ridică din îndemn propriu și din convingere tare, contra purtării Maghiarilor, și nu »puși la cale«, pentru-că într'adever li-s'a dus vestea de ce fac cu noi.

Și multe încă își vor auzi, până le va veni mîntea în cap. Ca mai nou »La libre parole«, foaie parisiană mult cetită, publică la 30 Maiu o scrisoare foarte aspru osânditoare a »guvernului jidano-maghiar din Ungaria«, cum îi zice, și cei-ce cetesc numitul ziar, numai cu bune gânduri despre Unguri nu vor rămânea după astfel de publicații.

Odată apoi, se vor răzbuna toate!

Mișcarea națională.

Siluirea cea peste măsură ce guvernele ungurești o fac popoarelor nemaghiare pentru-ca să se maghiarizeze, își are par'că și partea sa bună: pe multe locuri trezește chiar cu atât mai virtos poporul la naționalitate, cu cât i-se face mai multă silă.

În orașul Szarvas, de pildă, maghiarizarea Slovacilor înaintase așa de mult, că în cele două biserici slovacești se vîrise pe furis și ca nebagată în samă, limba ungurească, întâi puțin, apoi mai mult, așa că Ungurii se țineau aci ca după o învingere, stăpâni, cuceritori ai Slovacilor. Dar' încrederea lor tot mai mare și îmbulzirea lor întru alungarea și a rămășițelor limbii slovace, a trezit pe Slovaci, și ei într'o adunare bisericească mai proaspătă, au hotărît ca în viitor să nu mai sufere în bisericile lor altă vorbă în slujba d-zeească, decât vorbă slovacească!

Hotărîrea a fost adusă în urma unei lupte voinicești, căci »capurile plecate«, oamenii mici de suflet cari decât să se trudească un pic pentru drepturile lor, mai bine slăbesc din ele tot câte ceva până le perd toate, să înmulțiseră, și trezitorilor duchului național nu le-a fost ușor a deschide ochii obștei asupra batjocurei în care au căzut!

Acum foile din Pesta sînt cătrănite pentru acest lucru și aruncă foc asupra »agitatorilor« (ațîțătorilor) naționali slovaci, cari nu se astîmpără nici ei, ca și cei români, ci umblă mereu să împedecă maghiarizarea și să ridice poporul contra ei.

»Încă pe la începutul primăverii, scrie de pildă »Bud. Hirl.« vorbind despre lucrul acesta, — s'a descoperit în Szarvas, spre ma-

rea mirare a unghurimii, că sub forme de broșurele mici populare slovacești, panslavii (adecă naționaliștii slavi) din Nordul-Ungariei, ațîță în contra slujbei bisericești în limba maghiară. De atunci poporul slovac din Szarvas începe a cere în singuratică întruniri, ca în biserică să fie folosită numai limba slovacă. Mișcarea s'a pornit cu sgomot, ear' vizitele agitatorilor din Nordul-Ungariei făceau să crească neîncetat tabăra panslavistilor.

Și mișcarea s'a întărit într'atâta, că la o întrunire bisericească ce s'a ținut de curînd, partidul slovac a dobândit majoritatea (a ajuns el mai mare) și a demonstrat pe față în contra cuvîntului maghiar! Când se cetia în adunarea presbiterului (sinodul parochial) hotărîrea scrisă în limba maghiară, parochienii își dădeau silință a-l doborî prin strigăte: »Len po slovensky!« (numai pe slovacește!), căutând a împedeca în toate chipurile cetirea hotărîrii, și în ciuda luptei la extrem a pretinilor maghiarimii, s'a hotărît, că în amîndouă bisericile slujba dumnezeiască să se țină în limba slovacă!

»Până azi slujba dumnezeiască se făcea așa, că în cele două biserici se rînd se ținea slujba dumnezeiască ungurește. Treaba, spune foaia maghiară, va veni înaintea sinodului în Comlodul-slovac (Tot-Komlod), căci prietenii limbii maghiare au dat recurs!

Ce se va ajunge nu știm, dar' atîta știm și vedem, că după începutul făcut, ori-cât ar hotărî poate sinodul din Comlod, reușezarea limbii ungurești în scaunul de domnie, pornirea poporului contra ei și a celor-ce o vîrsc cu puterea pretutindenea, nu va scădea, ci va crește chiar, și poate nu va fi depărtat timpul când o va alunga de nou cu rușine și mai mare din locașurile sale sfinte!

În același timp din Bucovina vin știri, că limba română își recucerește tot mai mult din locul care i-să cuvine și pe care din ușurința ori nepăsarea conducătorilor poporului, îl perduse prin vremuri. Așa nu demult s'a dat poruncă de introducere a limbii române în gimnaziile germâne și slave din Bucovina, avînd a se învăța ca studiu obligat de toți.

Acum scrie »Patria« că pe la tribunale, unde mergeau și mai merg încă toate pe nemție, ca la noi pe unghurie, limba română începe să fie tot mai respectată, să fie ascultați oamenii în românește etc., și acum să cere, și să va și dobîndi, ca și citățiile să fie pentru Români făcute românește și protocoalele să fie luate cu Românii românește, etc. căci legea dă acest drept, dar' poporul din neștiință și cărturarii din slăbiciune, nu s'au folosit de el. Îl vor cere și li-să va da.

Toți și peste tot locul se trezesc și să ridică la luptă națională, numai noi Românii ardeleni, în prea multe locuri, să ne plecăm tot mai tare?

Deșteaptă-te Române!

Examenele

dela școalele române gr.-or. din tractul Orăștiei.

(Urmare și fine).

În unele comune nu sunt edificii școlare corîspunzătoare, și aceasta, așa se spune, din cauza »sărăciei« poporului nostru.

Nu-i vorbă, e adevărat că suntem săraci, dar' nu ne mai putem de aici înainte apăra cu aceasta, când e vorba de înaintarea poporului, pentru-că avem foarte multe dovezi, că chiar și în comune mici și sărace, dacă poporul a văzut că școala pentru el nu e numai o simplă »sarcină«, ci un isvor dător de lumină și bunăstare, cu dragă inimă a jertfit spre a avea edificii corîspunzător și învățător conștiu de chemarea sa.

O pildă despre aceasta: Comuna Pișchinți e o comună mică de tot, locuitorii ei sunt oameni muncitori, cu chin cu vai susțineau ei o casă închiriată pentru școală și pe câte un învățător, nu »ales« ci »tocmit«; dar' umblînd ei într-o parte și alta și vîzînd folosul cel mare ce-l dau școalele noastre unde învățători »alesi«, au ridicat și ei salariul la 300 fl., și-a publicat concurs. În lipsa însă a unui cartier precum și a unei școale co-

răspunzătoare nu a concurat nimenea! Văzând poporul că nu e destul numai cu »plata«, a hotărât a ridica un edificiu școlar corăspunzător, nădăjduind, că atunci vor avea și ei învățător demn de chemarea sa. Și e sigur că dorința poporului nostru din Pișchinți făcând aceasta, — se va împlini!

Un mijloc foarte ușor spre a ajunge a însuși pe poporul nostru pentru școală e d. e. că absolvenții noștri anuali ai pedagogiei, să nu caute a ajunge deja în primul an în comune bune, cu școli mărețe și salar bun, ci dinșii să fie denumiți chiar în comunele lipsite, unde ori-și-ce încercare de a se ridica salarul, sau de a se edifica școală a fost de prisos. Eată pentru ce: Fiecare absolvent al pedagogiei spre a putea face examenul de calificare și astfel spre a putea fi ales definitiv, trebuie să aibă un an de praxă.

Dacă pentru acest an ei vor fi denumiți în comune de pânura celor amintite, ei singuri vor fi siliți, ca cunoștințele pedagogice teoretice câștigate în seminar singuri să și-le pună în praxă. Astfel ei își vor câștiga o mai bună praxă și destoinicie educativă, ca atunci când din primul an vor fi denumiți la școale, unde ani de-arindul au funcționat învățători buni. E drept, un astfel de învățător va trebui să se lupte cu multe neajunsuri în o astfel de comună, dar' după 8 luni va simți o mângâiere sufletescă plăcută, văzând că »ogorul înțelenit« aflat la venirea sa acia, a adus frumoase roade. Poporul va observa în un decurs de un an sau doi, că e mare deosebire între învățăturile copiilor sei câștigate dela cel »tocmit« și dător de »aldamașe«, și între cel pregătit anume pentru dascălie. Văzând aceasta se va însuși pentru școală și atunci cu dragă inimă jertfește pentru ea. Exemple despre aceasta avem destule.

E deja timpul, ca să deprindem poporul nostru la jertfe de bunăvoință pentru așezămintele sale culturale, căci numai atunci existența școalelor noastre va fi asigurată și în viitor. Ori-și-ce mijloc care ne-ar duce la acest scop, să-l punem în lucrare.

Tot ca observări speciale, sau doar' mai drept zis, ca o suvenire neplăcută, ca un incident urât, amintesc următoarele:

Inv. I. Vlad din Gelmar, care altfel după propriile puteri a desvolat o activitate multumitoare, — a dovedit, durere, și un zel prea mare, în — *maghiarizare!* Anume d-sa cine știe de ce socotințe împins, a maghiarizat numele elevilor, fără nici o îngăduință »mai înaltă« și fără »timbru!«. În scrierile de probă caligrafice ungurești, s'a văzut cum a pus pe un băiat, ca în loc de *Iosiv Albu* să se scrie — „*Fehér József!*“.

Ei, de Vlad, dascăli maghiarizatori s'au ivit în timpul din urmă ca bureții după ploaie, lasă d-ta această meserie acolora, și ca dascăl român fii în viitor înainte de toate — Român.

Multe ar mai fi de zis, și de bine și de rău, dar' spațiul îngust ce ni-s'a dat în mica noastră foaie locală, nu-mi iartă să mă întind prea-prea, ci să mai las și altora din alte părți cuvântul. Să și-l zică!

Observ în sfârșit, că dl protopop *V. Domsa* a condus toate examenele cu tact, dând la sfârșitul tuturor frumoase povețe elevilor și poporului de față. *D. Aldea.*

Bătaie națională.

— Din Austria —

În Austria încordările între popoare, împing par'că tot mai mult spre o deslegare crudă a lucrurilor.

Nemții nu vreau să audă de o îndreptățire a tuturor, și pentru purtarea lor încăpăținată, au trebuit să închidă săptămâna trecută dieta din Viena, după abia vre-o 10 zile în care a stat deschisă și n'a isprăvit nimic.

Acum vine știre despre o turbată luptă la Brün, între Cehi și Nemți. În 14 Iunie Cehii din Moravia, pregătiseră la Brün mari sărbări iubibile în onoarea poetului ceh Palacky. Spre a da mai mult o înfățișare națională sărbărilor, au chemat și pe primarul ceh al orașului Praga. Primarul a venit.

Cehii l'au primit la gară cu mare alaiu, cu steaguri, vorbiri și muzică! Pe Nemți lucrul acesta l'a infuriat. S'au pus deci de-a lungul drumului, și când Podlipni intra în oraș, au aruncat asupra lui cu ouă clocite și cu tot felul de murdării, și au făcut o muzică și un șgomot asurzitor, încât muzicele cehe nu se mai auziau de loc!

E lesne de închipuit ce bătaie s'a iscat între Cehi și Nemți! Cu bătele și cu ce le venea, să loveau în capete! Poliția abia i-a putut despărți. Au fost arestați ca la 150. Spitalele sunt pline de răniți! *Pe mai multe străzi nu se află o singură fereastră întreagă: Cehii au spart ferestrele Nemților ear' acestia pe ale Cehilor.* E o ferebure grozavă în tot orașul.

Răsboiul între Spania și Statele-Unite

Tot știri rele pentru sērmanii Spanioli. În săptămâna trecută bătaia dela Santjago s'a sfârșit cu punerea steagului american cu steaună în virf, pe zidurile unor forturi (intărituri) spaniole.

În 15 Iunie, într'o nouă luptă, Americanii au pus pe fugă pe 400 de Spanioli, omorînd pe 40 dintre ei.

Tot atunci generalul Sampson, cu ajutorul răsculaților de pe insulă, a cuprins și a ocupat orașul *Averaderos*.

Americanii se silesc să treacă trupe pe uscat, c'apoi atunci ori nimicesc întreaga flota spaniolă ori o prind de vie!

În America adună 100.000 de voluntari, pe cari în toamnă îi vor porni contra Cunei.

NOUȚĂȚI

Hotare sdrobite de grindină! Joi, în 16 Iunie n. după amezi pe la orele 5, o furtună grozavă, deși de scurtă durată, dusă de vânturi puternice dela Apus spre Răsărit, a sdrobit cumplit în drumul seu hotarele dinspre Miază-zi dela Orăștie, descărcând asupra lor un potop de grindină de mărimea nucilor. Hotarele comunelor Batiz, Sântămăria-de-peatră, Măgura, Dencul-mare și mic, apoi a Beriului și Căstăului, cum ne spun azi oameni din aceste sate, au fost pustiite de tot! Grânele mari și frumoase, au fost așternute toate la pământ, apoi apa le-a spălat și noroit, cât nici nu se mai cunoaște că au fost holde vii, nădejdea bietului popor! Am văzut azi femei din aceste sate plângând de desnădejde, căci au rămas oamenii earăși sēraci. La case în Beriiu, grindina a zdrobit și ferestrele, toate!

De prin celelalte sate încă n'avem știri. Orăștia a fost atinsă numai de aripa stângă a potopului de grindină, căzând aci numai grindină măruntă ce n'a făcut stricăciuni.

„**Ardeleana**“. Noua zidire a înfloritului institut de credit din Orăștie „*Ardeleana*“, a înaintat deja frumos; fundamentele mai bine ca pe jumătatea locului ce se edifică, sunt scoase la suprafață. Edificiul întreg va fi foarte frumos. În planul întâi, prezentat acționarilor la adunarea generală din Februarie, s'au făcut unele schimbări, sau mai drept zis îmbunătățiri, fără însă ca prin ele programa generală să sufere. Prin schimbările făcute, zidirea a dobândit mult și în privința *solidității* (trăinicii) și în a *rentabilității*.

Anume: *galeriile și treptele* plănuite la început cu construcție de lemn și deschise, se fac cu construcție de fer și închise; *înălțimea* întreagă a edificiiului a crescut cu aproape doi metri; în front e, la mijloc, un *risalit* pe a treia parte a zidirii, eșind cu 32 cm. în stradă peste zidul pincipal; la mijlocul risalitului un *balcon* la etagiu; în vârful risalitului, un *zid atic* (creștere de zid dela coșeris în sus) pe care la mijloc va sta simbolul edificiiului: o coșniță frumoasă prinsă ca intrată de jumătate în ovalul de zid anume ridicat pe atic; ferestrele dinjos (parterre) menite de *galantare* pentru prăvălii sau cafenea, vor fi până jos, cât ușile, de sticlă; *aripa dreaptă* ce era în plan mai scurtă, se zidește cât și stângă, dând localuri noue de magazine pentru prăvălii, și astfel mărind rentabilitatea, — dar' peste tot, întreagă zidirea, mai ales frontul, va fi mult mai pomposă decum fusese întâi plănuită.

Dărimarea vechiului institut s'a început în 27 Aprilie, în 25 Maiu s'a pus peatră fundamentală la noul, și fiind timpul priincios, pe lângă toate greutățile întâmpinate la spargerea vechilor fundamente, unde s'a dat de ziduri teribil de tari, zidite, știe D-zeu când, din peatră cu var nestins respective stîns acolo în zidire, cu toată greutatea proptirii zidurilor vecine, — lucrarea a înaintat bine, pivnițele sunt aproape gata. Chiar și în zidurile pivnițelor s'a pus numai material nou, de prima calitate, cărămidă bine arsă.

Cu întreprinzătorul, dl Szalai, sunt foarte mulțumiți, dând d-sa dovezi de multă pricepere în împregiurări de zidire gingașe ori chiar primejdioase.

Cinste dela »Tătucu«... Tătucu tuturor Slavilor, Țarul Rusiei, e foarte iubitor de-a face »daruri« popoarelor mai mici de viță slavă, fraților mai sēraci... Ear' »darurile« ce el le face, fac recori popoarelor vecine, când aud de ele, căci el trimite fiilor sei cinste, de regulă — »arme«! Nu-i demult de când a trimis Muntenegrenilor 50.000 de puști, și

milioane de patroane! Lumea era aplicată a crede că va fi trimis ceva arme vechi, scoase din uriașă sa armată. Dar' nici idee! Vorbind zilele astea despre acele arme, unele ziare din Bulgaria spun că cele 50.000 puști, pe care Impăratul Rusiei le-a dăruit Muntenegruului, nu numai că nu sunt ceva vechituri, dar' sunt un nou sistem, care este mai presus de toate sistemele (soiurile) de arme cunoscute până acum!

Încă o fală unzurească, dată de gol că-i — Moišli... Munkácsy e un pictor vestit, și știut că ar fi Ungur. Ungurii se fălesc cu el, ca cu lucru mare. Dar' au mnealor nenorocirea ca toți bărbații lor mai de dai Doamne, când se laudă ei mai tare cu dēnșii, să dovedesc că-s ori-ce altă, numai Unguri nu! Așa și Munkácsy, renumitul pictor, care de doi ani a nebunit, fiind închis într'un sanatoriu în Franția. Ziarele din Paris scriu, că în protocoalele oficiale din Paris, Munkácsy figurează sub numele lui cel adevărat: *Michael Leo Lieb*, adecă Jidov de baștină! Acesta e numele lui de familie ear' cel de »Munkácsy« și-l'a luat numai ca să poată fi mai fără greutate plătit și laudat de Unguri, popor ce din al seu sânge puținii oameni de ceva preț arată, ci tot renegați.

Examene de maturitate. La gimnasiile din patrie examenele de maturitate s'au început săptămâna trecută. Vom da, pe cât vom putea afla, samă despre tinerii români trecuți la aceste examene de frunte, frica studenților, și bucuria lor dacă le-au putut trece! Gimnasiul de stat din Sibiu a fost între cele dintâi în Ungaria și Ardeal care și-a trecut tinerii prin acest foc, în zilele de 6—8 Iunie n. Precum aflăm, au fost admiși la examenul verbal de maturitate acolo 15 Români. Dintre aceștia, au fost declarați de *maturi*: Octavian Albini, George Bărbat, Aurel Bratu, Augustin Căliani, George Cosma, Petru Dămian, Iuliu Fogarași, Ioan Ilin, Petru Nemet și Ioan Ofoiu. 4 Români au fost respinși pe 2 luni și 1 pe un an.

Locotenent Dr. Domnul Vespasian G. Tarangul, locotenent activ în regimentul 68 de intanterie, a fost în 14 Iunie promovat la gradul de *Doctor în drepturi* (la univ. din Cernăuți). Ca promotor a fungat dl prof. Hiller. Notăm cu această ocaziune că acesta e al doilea cas la universitatea noastră, ca un oficer activ să fie promovat la gradul de doctor. Primul cas a fost dl Dr. Demetriu Procopovici, nepotul d-lui Dr. Tarangul promovat în 1891 — scrie »Patria«.

„**Corporațiunea industrială din Orăștie**“ își va ținea adunarea generală în 19 Iunie st. n. a. c., la 2 ore p. m. în sala hotelului Széchenyi.

„**Pelagra**“. O boală firoasă e aceasta. Vine din hrănirea cu bucate stricate, mai ales cu mălaiu făcut din cucuruz stricat. În Italia se ivește mai des. Estan însă, durere, ea s'a arătat și în țară la noi, în comitatele Cojocnei, Șimleului, acum și într'a Sibiului! Bolnavilor le creapă pelița la mâni și picioare, le e greață și au dureri grozave de cap, din cari pot și nebuni. La început se vindecă mai ușor, dar' lăsând'o să îmbătrânească, apoi greu de tot.

Învățați poporul să se ferească a mânca mălaiu făcut din făină stricată sau din cucuruz stricat și după stricăciune măcinat!

Comande de arme. Sunt îngrozitoare efortările ce statele europene toate, mari ori mici, le fac cu înarmările. Nu se mai sfârșesc. În ziarele mai noue din București cetim, că guvernul român a comandat nu demult 20.000 de puști »Manlicher« la fabrica din Steyer. Fabrica tocmai lucrează la ele, dar' nici nu le-a gătat pe-acelea, și i-a și venit comandă dela guvernul român, să mai facă peste ele, alte 15.000!

Examenele dela școala civilă de fete a „Asociațiunii“ în Sibiu, se țin: Mercuri în 22 Iunie n: Examenul privat cu elevele din cursul complementar; Joi în 23 Iunie, Vineri în 24 Iunie n. și Sâmbătă în 25 Iunie examenele cu elevele școlii civile de fetițe.

Căruțe fără cai! S'a aflat și chipul, cum se te poți lipsi de cai și totuși să mergi cu trăsura. O mașinărie cu putere electrică mână căruța. De mai mulți ani astfel de căruțe se pot vedea prin orașele mari ale Europei, ca Viena, Paris, etc. Acum cetim în foile din București următoarele:

În curând, peste vre-o două luni, vom vedea umblând pe stradele Capitalei trăsuri cu motoare (mişcatoare) electrice.

Compania generală »Petits Voitures« de astfel de căruțe, va înlocui automobilele de până acum, cu trăsuri electromobile și va pune în curând în circulație 100 de trăsuri în Paris și alte câteva sute de trăsuri în celelalte capitale din Europa, între cari și în București.

• O astfel de căruță dusă cu electricitate, va costa 5000 de lei și va putea face 14 kilometri drum pe oră.

Daruri evlavioase. În anul 1894 s'a dăruit din partea d-lui Ioan Iosif, primar în Vinerea și președintele comunei Vinerea, o candelă de argint în preț de 50 fl., în 1895 o altă candelă tot de argint în preț de 24 fl., în 1896 un prapore la biserică cu 9 fl., în 1897 8 icoane în preț de 7 fl. 60 cr., în 1898 a dat 10 fl., spre scopul de a se cumpăra lumini pe ei, cari în biserică vânzându-se mai scumpe, cu timpul să se poată face un fond oare-care pentru sf. biserică; tot în 1898 un feșnic de argint în preț de 8 fl. Primească binefăcătorul st. biserici și pe această cale cele mai ferbinți mulțumite, ear' bunul D-zeu să-i lungească firul vieții, pentru a mai putea contribui cu astfel de fapte nobile pentru sf. biserică.

Ultime știri

Impăratul Germaniei în România! În București se dă ca lucru statorit, că *Vilhelm*, Impăratul Germaniei va cerceta România în toamnă sau la plecarea sau la întoarcerea sa dela Ierusalim. Va fi primit la Sinaia cu mare alaiu.

Revoluție în Turcia! Din Yemen vin știri grele: Atât autoritățile cât și poporațiunea sunt în stare de revoluție, din pricina nemirii noului guvern civil. Sau trimis 700 de soldați.

Între Albani și Muntenegreni s'au întemplat încercări cu arme. Albani ear' au pîrjolit de tot 2 sate muntenegrene. A trebuit să întrevie Poarta contra Albanezilor ca să-i liniștească!

Programul

examenelor de vară dela școala capit. gr.-or. română din Orăștie în anul școlar 1897/8.

Sâmbătă în 25 Iunie n.:

Dela 8—10 ore a. m. clasa începătorilor băieți și băiete, inv. de clasă *Maria Racolța*.

• 10—12 » » » clasa a II-a de băieți și băiete, inv. de clasă *Dumitru Mosora*.

• 2—4 ore p. m. clasa a III-a de băieți și băiete, inv. de clasă *Ioan Branga*.

• 4—6 » » » clasa a IV-a de băieți și băiete, inv. de clasă *Const. Baicu*.

Duminică în 26 Iunie n. după serviciul divin:

Dela 10—11 ore Gimnastică cu elevii cei mai mari sub conducerea inv. *Dumitru Mosora*.

• 11—12 » Cântări cu toți elevii școlii, conduse de inv. *Ioan Branga*, declamări cu elevi din diferite clase, cetirea clasificățiunilor, împărțirea premiilor și încheerea an. școlar.

Toate punctele programei de *Duminică*, puse pe ora dela 11—12, se vor ținea în biserică.

NB. Lucrurile de mână a băetelor vor fi expuse spre vedere pentru on. public în sala cea din sus de cătră front a școlii noastre.

Orăștie, la 16 Iunie n. 1898.

Direcțiunea.

Groaza de Turci.

Foile din România scriu: Cu privilegiul statoririi noiei granițe greco-turcești, s'a petrecut un fapt mișcător în satul Cuțufliani, singurul sat locuit, dat Turciei, peste granița ei de dinaintea răsboiului.

În documentul pregător al păcii dintre Grecia și Turcia, făcut de cătră cele șase puteri, se zicea că nici un loc locuit, nu va fi dat Turciei la statorirea graniței și toți se așteptau ca hotărîrea Europei să fie sfântă. Din nenorocire însă, când trimișii puterilor au venit la fața locului, au găsit cu cale să îngădue Turciei satul Cuțufliani, alcătuit din 150 familii, mai toate de cuțovlahi (Români macedonieni).

Aflând sătenii soartea ce-i aștepta, de-a cădea de nou sub jugul turcesc, au rugat pe puteri, să și respecte hotărîrile, dar' a fost înzadar. Satul a rămas în partea turcescă, la stăruințele Germaniei și Austriei.

Când trimisul militar al Greciei a spus locuitorilor hotărârea puterilor, aceștia au început să se vaite și să blasteme cu icoanele în mână pe accia, în cari Grecia își încredințase soarta.

După aceea s'au dus și 'și-au luat tot avutul din case, au desgropat osemintele morților din cimitere, și au dat foc satului întreg! Același lucru au făcut și cu biserica, după-ce au luat mai întâi icoanele și clopotul, și au trecut pe pământ grecesc.

Guvernul grec a împărțit pe acești locuitori în satul Malacasi și la Calambuca, până va hotărî unde să se fondeze satul Noua Cuțufliani.

Trimisul francez în fața acestei scene a fost foarte adânc mișcat. Ear' trimisișii turci au fost nevoiți să întoarcă privirea dela scena aceasta, nu din pricina durerii, ci de rușine, văzând că în fața străinilor niște țărani simpli, voiau mai bine să-și arză casele decât să rămână earăși sub domnia lor barbară.

FEL DE FEL

Dela examene: Un învățător care a fost de față la examenul de vară al unui coleg al său, întreabă pe un băiat tare-tare »ocoș«.

Spune-mi, băiete, până la cât știi tu număra? Eu știu, răspunde elevul, număra până la 50, dar' nu știu tu, știi ori ba.

— Vino Mario, zice învățătorul către o elevă — la mine, nu-ți fie frică, tu știi că mie mi-s dragi copii.

— Mă rog, răspunde rușinoasa de Marie, eu nu-s copil, eu sânt fată.

— Spune-mi, Valer, dacă tatăl-tău te trimete în boltă spre a-i aduce trei pachete de țabac, unul cu 7 cr., câți cruceri trebuie să îți dee el?

Valer iute: Mă rog, noi cumpărăm pe conto.

— Spune-mi o plantă, Moise?

— Castravetele.

— Mai una?

— Încă un castravete, dar' — murat, mă rog d-le învățător.

Măcelul dela Dol.

Eată istoria groaznică împușcării a Românilor din Dol, după-cum un martor ce a fost la fața locului, o descrie în »Tel. Român«.

Soatem părțile de căpetenie: Poporul din Dol, românesc de naționalitate, în Aprilie a mărginit locul de pășunat din hotarul comunei sale. Pe locul de pășune, doi proprietari unguri au un pământ, cu niște rămășițe de trifoiu, sementat cu ani înainte. Proprietarii au făgăduit, că pe ziua de sf. George, când se vor mîna la pășune vitele, vor cosi trifoiul. A sosit ziua de sf. George, ba au sosit și sf. Rusalii, și ei nici la repeștele rugări ale poporului, n'au cosit trifoiul, și deci n'au îngăduit pășunea vitelor pe locul lor. În ziua a treia de Rusalii poporul a mînat apoi vitele la pășune, necruțând nici trifoiul Ungurilor. Bereczki Károly cu pușca în mână voia să impedeze pășunarea vitelor pe locul seu, dar' fără rezultat. A cerut apoi Mercuri dela pretură să trimită la fața locului gendarmerie, pe cuvânt că primăria comunală și notarul cercual au lipsă de ajutorul ei, pentru a putea zălogi pe oameni. În lipsa protopretorului, un soldat-birou de curând numit, a trimis doi gendarmi la Dol. Sosiți la Dol și călăuziți de cei doi proprietari, au adunat toate vitele cornute să le mîne în sat. Ajungînd în dreptul casei lui Bereczki, acesta voia să bage vitele în curtea sa. Poporul adunat într'aceea la fața locului, rugă pe gendarmi să nu strîmtoarească vitele în curte, căci se pot schilăvi, ci să însemne numele fiecărui proprietar și ei vor plăti ori-ce pedeapsă li-s'ar dicta. Cei doi Bereczky însă cu bătele îmblătau vitele să le bage în curte. Primarul comunal sosit la fața locului rugă pe gendarmi să lase vitele în pace, căci el va lua asupra sa toată răspunderea! Într'aceea au mai sosit câțiva oameni dela lucrul câmpului, dela sapă, cu unelte în mână. Gendarmii au dat porunca să pună jos sapele. Oamenii au aruncat sapele în sanț. De față erau, afară de primăria comunală, numai vre-o 20—30 de oameni, cu

mănile goale, și nu în poziție de atac, ci cu pâlăriile a mână, rugându-se de gendarmi să le numere vitele și să le lase la pășune. Unul dintre oameni (crâsnic) ceru să lase vitele, căci ei răspund cu averile lor pentru pagubă! În momentul acesta Bereczki Károly neputînd băga vitele în curtea sa strigă: Tüzet! nem birunk! (Foc! că nu răsărim!) Și gendarmii la comanda lui au dat foc. Crâsnicul a fost pușcat drept în cap. Țeasta-i sfîrmată bucăți și creerii i-au sburat departe lăsînd trupul fără viață să se prăbușască la pământ. Un alt glonț a trecut prin pieptul unui jurat, omorîndu-l îndată. Oamenii au luat-o care încotro la fugă să-și mîntue viața. Unii se ascundeau prin grădini. Gendarmii îi luau la țintă și pușcau după ei, peste vite. Primarul comunal când voia să se refugieze a fost pușcat de două gloanțe prin pulpă și genunchi și doborît la pământ. Un epitrop al bisericii a fost pușcat în grumaz. Un glonț a trecut prin șelele unei femei și i-a ieșit prin stomac! Un băiat a fost nimerit în picior! Auzind pușcăturile oamenii au tras clopotele într'o dungă. S'a adunat atunci poporul, dar' îngrozit, nu s'a apropiat de gendarmi. Preotul care se afla la câmp la azul sunetului, de clopot grăbind către locul sinistrului a fost amenințat cu moarte din partea gendarmilor, de se va apropia de ei!

Ear' din foi din Pesta aflăm, că proprietarul ungur, după mișelia săvîrșită, și-a trecut toată averea pe fiul seu, și s'a mutat cu toată familia și rudele din acea comună, de teamă că o se-l ajungă răsbunarea celor întristați și nenorociți prin mizerabilitatea lui!

În 9 Iunie a eșit la fața locului comisie judecătorească și de medici cari au ascultat pe preotul și mulțime de oameni, ear' medicii au secționat (țaiat) pe cei morți și i-au fotografiat în felurile stări. Pe cei răniți i-au dus în spital la Cluj.

Până și comisiile s'au depărtat cu părerea, că poporul s'a purtat liniștit și n'a fost nevoie de tras cu gloanțe în el!

Pentru redacție responsabil: Petru P. Barișiu.

Szám 320—1898

(346) 1—1

kir. végreh.

Arverési hirdetmény.

Alulirott kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. és 120. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a szászvárosi kir. járás-bírósnak 10282/1897, 495. és 496. és 1367. 1898 polg. és 1898 V. I. 32 számú végzése folytán Dr. Muntean Aurel, Dr. Schul Győző, Dr. Böck Arnold és Dr. Antoni Ede, szászvárosi ügyvédek által képviselt Borozán Sofia szászvárosi, Fischer & Klein és Zdekauer Moricz Prágai és Levit D. Leopold & Sohn Pilsini cégék és lakosok mint alap és felülfoglatók javára Boér Péter és neje Charlotte szászvárosi lakosok ellen 863 f. 300 és 300 frt, 600 f. és 240 frt tőke, ennek 1897. évi 1/VIII, 18 és 30/XI, 5 és 12/XI és 31/XII járó 6% kamatai, 1/3% váltódij, — eddig összesen 41 frt 56 kr. 31 frt 33 kr. és 33 frt 23 kr. 57 frt 41 kr. 44 frt. 81 kr. és árverés kitűzési 2 frt 90 kr. költség követelés erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróság le és felülfoglat és 548 frtra becsült butorok, szerszámok, szénák, teherszállító, kocsik és lovakkól álló ingóságok, nyilvános árverés útján eladatkak.

Mely árverésnek a szászvárosi kir. járás-bírósnak 3601/1898 polg. sz. kiküldést rendelő végzése folytán a helyszínen Szászvároson adósok lakásán leendő eszkozlésére 1898. évi június hó 24-ik napján délelőtti 11 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t.-cz. 107. §-a értelmében csakis készpénz mellett a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is eladatkni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. LX. t.-cz. 108. §-ban melállapított feltételek szerint leszen kifizetendő.

Kelt Szászvároson, 1898. évi június hó 4-ik napján.

Ráoz Árpád,
kir. bir. végrehajtó.

„MINERVA” institut tipografic în Orăștie.

„CASSA DE PĂSTRARE ÎN MERCUREA”

SOCIETATE PE ACȚII

Primește depuneri spre fructificare sub următoarele condițiuni:

1. Depuneri făcute de particulari cu anunț de 30 zile cu 5%.

2. Depuneri făcute de particulari cu anunț de 3 luni cu 5 1/2%.

3. Depuneri făcute de biserici, școli, corporațiuni culturale, ori cu scop de binefacere cu 6%.

Permițînd starea casei, depunerile se replătesc îndată și fără anunțare.

Contribuția erarială pentru sumele depuse se plătește prin societate.

Regulamentul special pentru depuneri, la cerere se trimite ori-și-cui gratuit

Depuneri, ridicări și anunțări se pot face și prin postă și se resolvă cu reîntoarcerea ei.

(291) 11—

DIRECȚIUNEA

„Casei de păstrare în Mercurea”

SOCIETATE PE ACȚII

Baie de aburi, basen și vane în Orăștie.

= Strada Ferăriei 8. =

Proprietatea d-lui S. Birthler.

Încălzire centrală! Cea mai mare eleganță și comoditate!
Cea mai mare ourătenie! Arangiamet pentru toate trebuințele!

Preturi ieftine!

În baie se întrebunțează numai apă de riu strecurată!

Toate conductele (aparatele), pentru a fi asigurate contra ruginii, sânt făcute din aramă roșie! Fiecare vană e provăzută și cu un douchel

PREȚURILE BĂILOR:

Abonament pentru 12 băi de abur . 5 fl. || O baie singuratică de abur . . 50 cr.
Abonament pentru 12 băi de vană . 4 fl. || O baie singuratică de vană . . 40 cr.

Ordinea de soădat, în baia de aburi:

LUNI:	—	VINERI:	după prânz pentru dame.
MARȚI:	după prânz pentru dame.	SĂMBĂTĂ:	„ „ Domni.
MERCURI:	„ „ Domni.	DUMINECĂ a. m.:	—
JOI:	—		

Baia de vane stă la dispoziție atât pentru domni cât și pentru dame, tot numai în aceleași zile și în același timp, în care baia de aburi (după cum se arată mai sus).

Bilete și cărți de abonament se pot căpeta în însuși locul băii (Strada Ferăriei 8.), în prăvălia domnului F. F. Widmann și în cofetăria dlui J. Eisenburger.

Onoratul public este respectuos rugat prin aceasta, a onora baia mea prin întrebunțare numeroasă.

Cu toată stima:

(263) 16—26

S. BIRTHLER.

„ARDELEANA”

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII ÎN ORĂȘTIE.

Fonduri proprii: fl. 350.000. Depuneri: fl. 700.000

Circulație anuală: fl. 3.000.000.

(293) 14—

Institutul face următoarele operațiuni, la cari recomandă serviciile sale:

1) acordă împrumuturi cu interese de 8%;	4) cumpără și vinde marfuri și produse;
2) primește depuneri, dela particulari cu 5 și cu 5 1/2, ear' dela corporațiuni culturale cu 6%;	5) arăndeaza și exarăndeaza realități;
3) cumpără și vinde realități;	6) cumpără și vinde efecte publice;
	7) mijlocește operațiuni, specificate sub 3. 4. 5.

Ori-ce afacere se poate resolve și informări se pot lua verbal în biuroul institutului, ear' în scris prin corespondență.

Orăștie, 1898.

Direcțiunea.